

VERTAALD DOOR ...

Een vertaler over zijn of haar weerbarstigste vertaalprobleem, en de oplossing ervan.

Ton Heuvelmans

Wat is het grootste vertaalprobleem dat u bent tegengekomen?

In 1993 kreeg ik het aanbod een baanbrekende roman te vertalen, *Trainspotting*, van de onbekende Schot Irvine Welsh. Het boek werd een wereldwijde bestseller, mede door de erop gebaseerde film, met de toen nog onbekende maar inmiddels wereldberoemde acteur Ewan McGregor. Het speelt zich af in Leith, het havenkwartier van Edinburgh, en beschrijft het uitzichtloze bestaan van een groep junks annex voetbalhooligans, van wie velen overlijden aan een overdosis of aids, of eindigen achter de tralies. Welsh schrijft in het dialect van Leith, een variant van het Edinburghs. Hij vermengt dat met veel idioom uit de drugs-, voetbal- en straatscene tot een taal die alleen wordt gesproken en verstaan door die incrowd. Bovendien schrijft hij het allemaal fonetisch op, zodat de tekst bij eerste lezing een volkomen onbegrijpelijk, onontwarbaar abracadabra lijkt. “Ah wanted the radge tae jist fuck off ootay ma visage, tae go oan his ain, n jist leave us (...) but if he went n scored, he’d haud oot oan us.”

Hoe hebt u het opgelost?

Hoewel de opdracht een uitdaging was, brak het angstzweet mij uit: hier viel geen touw aan vast te knopen, laat staan dat ik er begrijpelijk Nederlands van kon maken. Maar de oplossing bleek even simpel als doeltreffend: in arren moede begon ik de tekst hardop te lezen, en plotseling kregen de meeste woorden betekenis: ‘I wanted the idiot to go out of my sight, to go alone, to leave me alone, but if he scored, he would keep everything for himself.’ De vertaling werd: “Ik wou dat die zak oplazerde, gewoon uit mijn gezicht verdween, in z’n eentje, en mij met rust liet (...) maar als hij ging scoren, zou hij alles voor zichzelf houden.” *Scatlin* bleek ‘Schotland’ te betekenen, *fitba* ‘voetbal’. *Trainspotting* werd leesbaar.

Ton Heuvelmans (1945) vertaalde werk van o.a. Paul Auster, William Burroughs, James Salter (diens eerste en laatste roman), Alan Hollinghurst (*The Line Of Beauty*, Man Booker Prize 2004), Jennifer Egan (Pulitzer Prize 2011), Alice Munro en Julian Barnes. Binnenkort begint hij aan de tweede Kaapstadtrilogie van Mike Nicol.

Foto: Hans van den Berg